Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Jukka Lehtonen

Eduskunnan
maa- ja metsätalousvaliokunta
MmV@eduskunta.fi

MUISTIO 1 (2)

22.10.2018

HE 121/2018 VP HALLITUKSEN ESITYS ELINTARVIKEMARKKINALAIKSI JA LAIKSI OIKEUDENKÄYNNISTÄ MARKKINAOIKEUDESSA ANNETUN LAIN 1 LUVUN 6 §:N JA 5 LUVUN 2 §:N MUUTTAMISESTA

Itsesääntely olisi tehokkain keino korjata mahdolliset epäkohdat elintarvikemarkkinoilla

Elinkeinoelämän keskusliitto EK (jäljempänä EK) ei osaa yksityiskohtaisesti arvioida yksittäisten markkinoiden, tässä tapauksessa elintarvikemarkkinoiden toimivuutta. EK toteaa, että Suomessa on jo nykyisellään paljon elinkeinonharjoittajien välisiä sopimussuhteita koskevaa yleissääntelyä, joka ulottuu sellaisenaan myös elintarvikemarkkinoille. Yksittäisinä esimerkkeinä voi mainita yrittäjänsuojalain, lain sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa sekä oikeustoimilain.

Sääntelyä tehokkaampi keino mahdollisten haasteiden ratkaisuun on toimialan itsesääntely. Esimerkiksi Keskuskauppakamarin yhteydessä toimivalla elintarvikeketjun kauppatapalautakunnalla on vahvaa asiantuntemusta toimialasta, ja sen toiminnasta on hyviä kokemuksia. Itsesääntelymekanismi on esimerkiksi tuomioistuinmenettelyä huomattavasti nopeampi, joustavampi ja edullisempi tapa ratkaista riitakysymyksiä. Suomessa yritykset ovat toimialasta riippumatta noudattaneet huomattavan hyvin esimerkiksi Kuluttajariitalautakunnan sitomattomia suosituksia.

Sääntelyn ja hallinnollisen taakan lisääminen on väärä suunta

EK arvioi, toisin kun esitys, ehdotetun sääntelyn tuovan elintarvikemarkkinoiden toimijoille vähäistä suurempaa hallinnollista taakkaa. Esitetyn elintarvikemarkkinavaltuutetun tiedonsaantioikeudet vaikuttavat hyvin laajoilta, ja sen tietopyyntöihin vastaaminen edellyttäisi yritykseltä merkittävästi resursseja.

Viranomaiselle esitetään kaiken kaikkiaan huomattavia toimivaltuuksia ja yrityksille merkittäviä seuraamuksia rikkomuksista. Tämä edellyttäisi vastapainoksi huolehtimista yritysten kohtuullisista puolustautumisoikeuksista, mutta ne ovat valitettavasti jääneet esityksessä sivuosaan.

EK katsoo, että esitys olisi vastoin pääministeri Sipilän hallituksen ohjelman lupausta purkaa yritystoimintaa haittaavaa ja hallinnollista taakkaa lisäävää sääntelyä. Tässä luotaisiin purkamisen sijaan uutta sääntelyä ja hallinnollista taakkaa.

EK pitää huolestuttavana kehityssuuntana, että yleisestä sääntelystä tehdään toimialakohtaisia poikkeuksia ja erityissääntelyä. Näin on valitettavasti toimittu esimerkiksi ehdotetun sääntelyn piirissä olevalla kaupan alalla, jossa jo noudatetaan esimerkiksi muista toimialoista poikkeavaa kilpailusääntelyä. Toimialakohtaiset poikkeamat yleiseen sääntelyyn rapauttavat sääntelyn eheyttä ja lisäävät tulkinnanvaraa. Sopimusvapauden ja käyttäytymissääntöjen tulisi olla yhtenäiset kaikilla toimialoilla.

Lakiehdotus on joka tapauksessa ennenaikainen

Vaikka asiassa katsottaisiin vastoin EK:n näkemystä tarpeelliseksi antaa lisää kansallista sääntelyä, joka tapauksessa lakiehdotus tulisi antaa vasta sen jälkeen, kun on selvillä, millaista EU-sääntelyä samasta aihepiiristä on tulossa. EU:n neuvostossa ja parlamentissa on parhaillaan käsiteltävänä komission ehdotus elintarvikeketjun kauppatapoja koskevaksi direktiiviksi. Hyvään lainsäädäntötapaan ei kuulu tehdä kansallisia säännöksiä, joiden tiedetään voivan muuttua jo 1-2 vuoden sisällä tulevan EU-sääntelyn johdosta.